

PRESENTACIÓ

EL CINEMA I LA IMATGE A ANTELLA

De la mateixa manera que l'any 2017 el vam dedicar al teatre i que tancàrem amb la dedicació de la revista anual número 12 de «la Lloca», ara tenim la intenció de dedicar al cinema a Antella la revista número 22. Ho fem així per recordar que els locals que es feren servir per a la realització de les obres de teatre, també ho serien més tard com a sales de projecció cinematogràfica, de projecció d'imatges i fotografies, anomenats «el Serrano», «la Pista» i «el Saboya» respectivament.

Així, doncs, el nostre fidel lector i estimat soci de l'associació Cilim d'Antella, en obrir la present revista la trobarà dividida en quatre parts bàsiques; la primera inclourà la relació i durada en el temps de les tres sales abans esmentades i llur història i les causes de desaparició, així com articles que reflexionen sobre la manipulació dels individus mitjançant les imatges i del control polític i de la censura ideològica que se'n pot fer en un moment concret.

En una segona part agombolarem el cos central de la revista, la part històrica basada en els fets de l'any 2023 passats al poble d'Antella, les activitats de la nostra associació, les de l'associació «Xúquer Viu», les fotografies dedicades al darrer tram del nostre riu i de la part dedicada al record de les eleccions des de les primeres després de la dictadura franquista fins les acabades de celebrar en l'any electoral del 2023.

La tercera part abastarà els articles dedicats als personatges locals que han destacat en els camps

de l'esport, de les arts i la música, en els seus oficis particulars o en els camps de la ciència i els serveis dedicats als nostres veïns i conciutadans.

Finalment, també hi dedicarem una part, que sempre serà fixa en la nostra publicació, dedicada a la poesia i la literatura de creació.

Així, ara i ací, també caldrà recordar la memòria i el treball callat i meticulós de dos fotògrafs locals, sempre admirats per tots nosaltres, com foren José Bernardo Sales Pardo i Florencio Sarrión Garcia, sense els quals, molta de la nostra història local i personal, i de les memòries del nostre poble mateix haurien desaparegut; per tant, des de la nostra humil aportació, els volem fer presents entre nosaltres i agrair-los-ho fefaentment.

D'altra banda, en primer lloc de tot, cal fer esment que el poder de la «imatge» va ser primer que no el poder de la «paraula», que vindria més tard. Potser, els nostres avantpassats del paleolític, ja l'havien descoberta quan en pintar a les parets de les coves, imatges d'animals, primerament, i més tard de figures estilitzades de persones, guerrers o simples mans humanes entintades i pressionades contra el mur de les cavitats, ja pretenien «afixar» l'instant, el moment precís per congelar l'ànima de l'animal o bé, la posició concreta del guerrer, o la representació abstracta d'un dibuix imaginat o somniat, i després «projectat» sobre les rugositats de la pedra; potser amb intencions xamàniques, religioses, festives o d'èxit en caceres futures. Aquesta

descoberta ha continuat acompanyada de la paraula oral o escrita en els rituals elaborats des de les primeres civilitzacions fins els nostres dies, amb la pintura i el dibuix, encara vius i puixants a hores d'ara.

La història de la imatge i el moviment, però, tindrà un moment clau i culminant amb l'aparició de la coneguda «Caixa Fosca» i el resultat en fotografia al segle XIX, molt poc després de les guerres Napoleòniques, i de les quals encara se'n conserven les més antigues, a l'entorn de l'any 1830, i que són la imatge d'unes cases dels afores de la ciutat de París del moment.

Si fem memòria del valor de la imatge així com de la paraula, posaríem per cas singular el del món religiós catòlic i per tant, des dels inicis, si li donàrem un valor exponencial a la imatge i el seu poder de comunicació i explicació, atès que, com que el llibre sagrat, la Bíblia, estava traduït de l'hebreu i caldeu al llatí, i només es podia llegir en aquesta llengua, perquè estaven prohibides les traduccions, i com que el creient catòlic ja no entenia el llatí i necessitava l'explicació oral del sacerdot, mentrestant, podia anar resseguint les imatges pintades pels artistes a les parets de les esglésies, als quadres penjats, o bé, en les escultures en pedra i alabastre que treien en processons diverses en els dies marcats pel calendari oficial religiós. En canvi, a les capelles luteranes i calvinistes dels cristians de la reforma protestant del nord d'Europa, no trobarem ni pintures ni escultures a l'interior del seu

temple, atès que cada fidel ja podia llegir en la seua llengua mateixa, fóra alemany, anglès, holandès, etc, els textos sagrats, així com podia ser lliure en la seua interpretació de les lectures, i on la seua intel·ligència era autosuficient; en tot cas, anaven acompanyades de música instrumental i els cors del psalteri del rei David on tots els assistents hi participaven.

Amb l'aparició de la fotografia es va poder agafar l'instant precís i concret i transformar-lo en un tros de paper, atrapar «la llum», perquè foto(llum) i grafia(escrit, dibuix) significava, en llengua grega això, poder «dibuixar la llum» i afixar-la tal com era en un paper. Però també aquell invent ens «democratitzava», ja que ara no calia ser un artista pintor o un ric aristòcrata per dibuixar o comprar l'obra d'art. Qualsevol podia des d'aquell moment tenir per pocs diners la seua imatge i la de la seua família penjada al damunt de la llar de foc o a la capçalera del llit. Però, com el cervellet humà no parava d'inventar per a fer el bé o el mal, també acabà fabricant la «llanterna màgica» on, si es superposaven en un moviment continu moltes fotografies consecutives, podríem no solament observar com es movien les imatges estàtiques del paper sinó també podíem projectar-les sobre un fons blanc, un llenç o la mateixa paret. Per això, el cinema, paraula que significa «moviment» projecta una imatge atrapada i posada en moviment. Tanmateix, encara només eren la repetició de la imatge prèviament atrapada, una per una, tot

fent-les rodar en cercle. Haurem d'esperar un poc més fins que els germans Lumière inventaren la «Càmera Fosca», la qual no solament serviria per repetir allò que ja teníem afixat abans, sinó que també podria filmar o enregistrar en una curta «pel·lícula» (del llatí «pelleta fineta») el moviment mateix, allò que estava passant davant nostre per a després repetir-ho en un fons blanc o una pantalla. Els germans Lumière feren la primera representació d'una breu pel·lícula al cafè del carrer dels caputxins de París el dia 28 de desembre de 1895, en la qual es projectava l'arribada d'un tren a la seua estació. Com que la gent present no havia mai vist una cosa semblant, alguns se n'anaren espaordits tot pensant que el tren era real, que estava entrant per la porta del mateix cafè. I d'això, només en fa uns 130 anys... Les primeres pel·lícules eren allò que avui en diríem «documentals»; es filmava la gent eixint d'una fàbrica, o d'un local, o passejant pels carrers; la primera pel·lícula espanyola fou de 1899 i es filmà la gent eixint de la missa major de la catedral de Saragossa.

A partir d'ara la història del cinema correrà ràpidament. Les primeres pel·lícules són en blanc i negre i sense so. Alguns l'anomenaran «Cinema mut», encara que hauria de dir-se cinema silent o silenciós, perquè no són mudes ja que comuniquen un missatge; això sí, sense veu per als actors, que han d'esforçar-se a comunicar a l'espectador mitjançant gestos, gesticulacions facials i moviments espasmòdics (la velocitat de les càmeres d'aquell temps també era diferent a les actuals) el que volien,

i això volia dir que haurien de ser molt bons actors de teatre i de mímica abans que actors de cinema tal com l'entendem ara mateix. Malgrat tot, els productors havien d'acompanyar les imatges amb cartells explicatius sobre la narració de la pel·lícula, primerament, eixint a la palestra una persona amb la pissarra escrita, i més tard ja s'incorporà el retaule com a part de la pel·lícula entre les parts de les escenes. Tampoc no hi havia música. En un principi, un músic al piano al costat de la pantalla interpretava una partitura, i més tard, s'incorporà com a «Banda Sonora» al film, perquè així eren, unes bandes foradades que corrien paral·leles al costat de cada fotograma. La primera pel·lícula sonora fou de l'any 1927 i es deia justament «El cantant de jazz», que narrava la vida d'un músic de jazz i que incorporava el so, les cançons i la música a la banda correlativa de les imatges. I només uns trenta anys més tard, tota aquella vida en imatges en blanc i negre esdevindria un reflex de la realitat a tot color; havia arribat el famós tecnicolor i el «cinemascope», que significa en grec «jo veig el moviment» i que intentava repetir el món vist per l'ull humà que transforma la llum blanca en un arc de Sant Martí màgic i ple d'imatges sorprenents.

Des d'aquell moment el món de la cinematografia sembla rodar més ràpid que el mateix planeta que li fa de suport. Els anys seixanta i setanta del segle XX ens acostaran al procés de l'experimentació fílmica cap a la possibilitat de poder projectar els rols en els projectors particulars casolans, però tot seguit a les famoses «Cintes de Vídeo» que es fan

populars en la dècada dels anys vuitanta i primers noranta del segle passat, dècada de l'aparició del format CD (compacte disc); i ja entrats al nostre segle XXI restarà obsolet i substituït per l'USB (Universal Serial Bus) o simplement «llapis de memòria» per a copiar les anomenades «Baixades» gratuïtes o bé de pagament directament des de la xarxa de connexió global o «internet», en anglès.

Arribats ací, sembla com si ara mateix, les nostres imatges, el reflex lumínic de cada dia acabara exposat en l'anomenat «núvol» virtual de l'espai atmosfèric on tot pot ser possible i tot pot ser falsejat, tant que, amb l'aparició de la recentment batejada I.A. (intel·ligència artificial), ni les nostres veus humanes ni les nostres formes personals podrien ser considerades ara com una prova veritable en un procés judicial per la poca fiabilitat de veracitat: tot pot ser falsejat i modificat per la «computadora» al gust del consumidor. Hem arribat al moment precís, l'instant congelat i, si fem una retrospectiva al temps dels nostres avantpassats prehistòrics, que pretenien afixar «l'ànima» dels animals en moviment a la paret d'una cova ignorada, ara, tot el nostre ésser més profund, els nostres somnis més foscos, els nostres desitjos més inconfessables, els nostres records més dolorosos, l'essència més pregonna dels nostres «jos» personals menys intercanviables, restaran atrapats en l'espai intergalàctic, en el buit de l'espai nocturn, al mig del no-res més insondable tot esperant que un receptor d'ones electromagnètiques poguera descodificar aquelles

«ànimes ocultes» en les obscures galeries d'un futur encara inconegut.

Si féreu memòria, distingits lectors, ara mateix de la dita d'Àlvaro de Campos, aquell heterònim (o Alter Ego) del poeta portuguès Fernando Pessoa que diu «Eu que me agunte comigo e com os comigo de mim» hauríeu de posar atenció quan tancau la revista que teniu a les mans i us en aneu a dormir, perquè en apagar el llum de la tauleta de nit, i us esfondreu en la recreació de les imatges dels vostres somnis invisibles en hores de la vigília, no fóra que la representació virtual de les vostres persones aparega, de sobte, en forma d'holograma al bell mig de la cambra on dormiu per reprendre les tasques que heu deixat pendents, però pautades, al vostre ordinador portàtil, abans de «desconnectar-vos» i abandonar-vos, com un exèrcit vençut al contrincant, i que aquella I.A. (intel·ligència artificial) acabara programant en tots vosaltres les tasques que haureu de fer al dia següent només en deixondir-vos, ja retornats com a «bons robots autòmats» del Sistema, i sense opció a la discussió dels efectes causats en tots vosaltres, no ja com a productors o creadors, sinó com a «Bons Consumidors», que som tots, ara mateix, d'aquesta invenció de la realitat virtual, paral·lela i simultània, de la nostra imaginació...o potser només de la nostra ombra projectada en la paret abonyegada d'una cova oblidada.

La Junta Directiva de l'associació cultural «Cilim»